

УЧИЛИЩЕТО
за два пѣ-
на мѣсяца
1 печат-
коля Го-
дина цѣна
вплащана
бѣло ме-
сидіе. Спо-
ществова-
тата ставатъ
— годишъ.
сма не-
тени на
аждъ не
пріети.

Подписката
на спомоще-
ствованіа-та
става при у-
редничество-
то каля-Вер-
гулуй Н. 6. у
народна кни-
гопечатница
„Отечество“.
За всждъ въ
Българско у
г. г. Братя Р.
Бльсковы въ
Шюмень.

УЧИЛИЩЕ.

Урѣдникъ — Издатель Р. Бльсковъ.

Сдържаніе: За училищата у старо време. — Свѣтлоє воскресеніе
рѣчь. — (продълженіе). — Естествено възпитаніе. — Самоубійст-
во. — Различны наставленія. — Смѣшны и забавны.

УЧИЛИЩАТА У СТАРО ВРЕМЕ.

(Отъ Д. П. Войниковъ)

Думата *училище* у насъ има сжщето значеніе както и
инското *schola*, което означава общо мѣсто, дѣто са пре-
даватъ науки и езици, или общи заведенія, отворени за
вѣститіе и възпитаніе на дѣцата.

Въ приносенъ смисълъ рѣчь *школа* означава сѣкъ видъ
ніе на отдѣлно; тѣй въ философическо отношеніе казватъ:
школа на *Епикура*, *школа* на *Зенона*, *школа* на *Канта*,
школа на *Кондиллака* и прч. въ литературно отношеніе дума
школа *класическа*, *школа* *романтическа*. Школа значи
е единъ видъ литературно свойство; тѣй: *школа* на *Ра-*
а, *школа* на *Шакспира*, *школа* на *Шилера* и др. а въ
юпиство: *школа* на *Рафаела*, *школа* на *Давида*, *школа*
Жиродета и др. и въ музикално отношеніе — *школа* на
юлка, *школа* на *Рагсини* и др. Школа или училище оз-

начава още нѣкое специјално учение, като: медицинско училище, индженерско училище, търговско училище, земледѣлско училище и проч.

У насъ освѣнъ първоначалното училище другъ училище не е още опознато. Нито отъ второстепенни училища, наричани *Гимназиѣ*, отечеството ни не е още дѣло въ пълно значеніе. Казванитѣ у насъ *горни* или *математически* училища би поприличали на *полугимназиѣ*, ако само учителското тѣло въ тѣхъ би отговаряло по способностѣ си въ пълното значеніе на тоя видъ заведенія. И съмишнѣе, че учителското тѣло е душата на едно училище. Горко на онова училище на което душата са лишаватъ способноститѣ, които трѣба да даватъ душевната храна, развиватъ крѣпкитѣ умове на нашето нѣжно юношество.

За какъ трѣба да бждѣтъ наредени нашитѣ народни училища и какви учители да ги оживяватъ, писало са е мнѣтя по вѣстниците и други списанія. Тукъ намѣренъ е за *училищата въобще у старо време.*

У най-старо време били сж общи училища въ Понтийскъ и Гърція. Гърцкій историкъ Ксенофондъ, въ своето списание *Киропедія* дава нѣкои понятія за училищата въ Истокъ. Стара Гърція имала свои общи училища, дѣто дѣцата са учили на четене и писмо както и на тѣлесно убученіе, което служило за окоравяваніе тѣлата имъ. Училищата у Атина сж достигли до едно ной-горно въ онова време значеніе. Особено долинитѣ училища дѣто малкитѣ дѣца сж учили да прочитатъ и пишѣтъ, били сж въздигнати по-горни школи, дѣто сж преподавали Грамматика, Поезія и Музика; въ тѣхъ сж имали и мировитѣ стихотворенія сж изучавали на изустъ, и било задължително; понеже Алкибіадъ като посѣтилъ нѣкога атинскы училище и като не намѣрилъ творческото списаніе на дѣмѣя поетъ да сж преподава на ученицитѣ, ударилъ е ученика на учителя.

Старитѣ гърци сѣ имали и гимназиѣ, които сѣ
отъ главнитѣ общи здания, въздигнати собствено за
сѣни обучения, като: борение, надприпканіе по долу и на
мѣрение съ стрѣла, хвърганіе съ пражда и на жиритѣ
таніе диска и каменно кѣло и дрѣ. При тѣя имало е

отдѣленіе, което е служило за училище на философіята и писменността, дѣто знаменити философи и учени мъжи сѣ ходили да разпространяватъ тѣхното учение.

У сичкитѣ почти знаменити градове въ стара Гърція били сѣ въздигнати гимназии, дѣто младежитѣ сѣ упражнявали на сѣкакви художества (искуства) тѣй за мирно както и за бойно време; даже и човѣци възрѣстни сѣ ходили да са занимаватъ съ гимнастическитѣ обученія, отъ които и млади дѣвойки не били изключени, въ нѣкои мѣста: и тѣ сѣ земали много пѣтя участіе въ бореието и въ другитѣ игри. И тѣй тѣя заведения у старитѣ гърци сѣ служили за развитіе и осилванія тѣй на тѣлеснитѣ сили както и на душевнитѣ въ тѣхната младежъ. И дѣйствително гимнастическитѣ обученія освѣнъ що упражняватъ тѣлеснитѣ части, служатъ не малко и за осилваніе на умственитѣ способности. По такъво едно основаніе е уведена и у днешнитѣ училища гимнастиката, *) която подкрѣпва не малко и здравіето на ученицитѣ.

Въ ново време нѣмцитѣ сѣ нарекли съ името гимназія второстепеннитѣ общи училища, дѣто сѣ преподаватъ почти сичкитѣ елементарни науки, като: Исторіята, Географіята, Математиката, естествениитѣ науки, и езицитѣ старо-гърцки, латински и нѣкои отъ новитѣ езици.

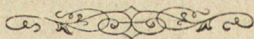
Въ исторіята на Виргинія са споменува, какво въ Римъ слѣдъ три вѣка отъ основашето му, имало е училище за дѣвѣци отъ това са види, че трѣбало да има и за момчета. По времето на римската република, най-долниятъ гражданинъ е билъ като задълженъ да знае да прочита и изучава написанія на двацесетѣ табли законъ. Общитѣ училища за прочитаніе, писаніе и изучаваніе закона сѣ били разпространени почти по сичкитѣ собствено римски градове. Въ шестія вѣкъ о—

*) Три вида гимнастика са разпознава у старитѣ гърци: *тѣло упражнителна*, която имаше за цѣль да осилва и умножава тѣлеснитѣ сили и да завардя здравіето; *борашка* гимнастика, най-прочута отъ сички други, която ставаше повече за забавленіе на публиката и за заслужаваніе общата похвала като за юначна и мъжка сила, и *воинна* гимнастика, въ която са обучавали да хвърлятъ съ лѣкъ, да нападатъ и да са бранятъ въ разни обстоятелства на бойно поле.

ратори гърци сѣ дошли въ Римъ и отворили училища за изучаваніе Риториката. Именно, въ 550 г. въ тоя столичен градъ имало е училища, дѣто са преподавало Грамматика първо на гърцки, а послѣ и на латински. А по времето на Цицерона народътъ е изучвалъ своитѣ народни поети, като Ливія-Андроника, Пакувія, Плауча и дрѣ. Около половината на шестій вѣкъ отъ основаніето му Римъ са е славилъ своитѣ училища за философіята, открити тоже отъ гърцки философи дошли отъ Атина. Но понеже тія твърдѣ малко уваженіе сѣ показвали, въ тѣхнитѣ преподаваеми уроци, къмъ вѣроисповѣднитѣ наставленія на държавата, сенатътъ ги е гледалъ винаги съ криво око, даже и тѣ достигнали да са гонятъ отъ магистратитѣ, които са бояхъ да не би римското юношество са увлѣче съвършенно по философіята и краснорѣчіето на гърцитѣ, които сѣ гледали съ презреніе на сичко що било чисто народно римско. Отъ друга страна римското правителство е залѣгало съ голѣма ревностъ за народнитѣ училища, дѣто римскитѣ дѣца сѣ изучвали елементарнитѣ познанія на майчинія си езикъ.

Слѣдъ като распространи Римъ своитѣ завоеванія първо въ Испанія, послѣ въ Галія (днешна франца), въ Германія и въ Нова-Британія, по сичкитѣ тія страни въздигна общински училища, чрезъ които са раздаде римското просвѣщеніе. Освѣнъ общитѣ училища, въ кѣщата на сѣки богат римлянинъ имало е и по едно училище (школа) дѣто сѣ учяли неговитѣ роби отъ учители тоже роби. Въ това отношеніе Римлянитѣ сѣ били по снисходителни отъ старитѣ гърци, които не позволявали на своитѣ роби не само да се учятъ, а имъ забраняли още строго да не стѣпватъ въ общитѣ имъ училища; тѣй вратата на тѣхнитѣ гимназиі сѣ били винаги затворени за робитѣ, които нѣмали повече употребленіе отъ самитѣ добитѣци.

(ще слѣдва)

СВѢТЛОЕ ВОСКРЕСЕНИЕ ВЪ СЕЛО.

(Продължение отъ брой 9)

Помежду това са наченала тържественната пасхална служба. Свещеникътъ, съ кръста и свѣщъ въ ръжжъ обхожда храма, кадѣ-цѣ св. образи и народа; отъ пѣвцитѣ се раздавало грѣмогласно дѣло — пѣніе на възхитителниѣ Дамаскинови пѣсни; черквата са изпълнила отъ благоуханно каденіе на *ладона* (тамянъ и змиряна). Чичко дѣйствиувало на прѣдстоящитѣ съ особеннѣ силѣ, и въз-ждадо душиѣ имъ къмъ благоговѣйно настроеніе. . . . Всякъ който бывалъ веднѣжъ при утренниѣ на *свѣтлото Х-во воскресение*, въ сумнение, трѣбва да е угадилъ какъ въ то врѣмя сърдцето пѣ-тъ, засилено, тупа въ гърдыѣ, и самата душа се изпълнява съ въчувствуванія.

Такивато чювствуванія бивать еднакво у всекой единъ Хри-стианинъ, който съ благочестивѣтъ си вѣржъ е упазилъ свояѣ сър-пниѣ чистотѣ и про. Но въ това отношеніе отличявала са една-ада дѣвойка, която стояла на странѣ до стѣнѣтъ, съ скръстен-цѣ и непрѣстанно си шепнала молитвѣтъ, съ глава наведена, тя не-дигала очѣ; тамъ стояла неподвижна, и когато другитѣ са отстѣ-ли за да прѣмине Свещеникътъ съ кандилницѣтъ, тя владена у-шѣтъ, нито чювала отговаряното наоколо „вонистѣ възнесе“; ѣната живость са показвала само въ поглѣдыѣ, що изражѣвали-ката ѣ сила, всичкѣтъ твърдостъ у вѣржѣтъ, която надвивала дору-амата необоримѣ горѣсть. Това е была онаѣ дѣвойка, която чи-ельтъ видѣ при леглото на болѣжѣтъ нейнѣ майка.

Когато ся свършилъ старинный тоя обрядъ на християнското-гочестіе, слѣдъ отнустъ народѣтъ са разишѣлъ изъ черквѣтъ и-кий селенинъ отивалъ по роднинѣтъ си съ кравай да са христоса, ѣкои са разхождали у селото. Жены вѣрѣли напрѣдъ и тихичко-приказвали:

— А ти Радке що правишь, поотлекина ли малко на майка ти? ала младата попадіѣ, сѣпруга на селскый священникъ.

— Каква легкость, Господжо! незнаѣжъ, туку една душица ѣ-ва, която едвамъ ся държи; толкосъ е болнава майка ми, щото ѣ знае. . . .

— Горко тебѣ на тѣкъвъ празникъ! отвърнала Попадѣята.

— Що да са прави, майко? менѣ ми было тѣѣ писано да бѣдѣ-мѣста.

— Недей са грижи, Радке: Богъ е милостѣвъ; Той може да-овдигне. Всичко е на Неговѣ святѣ волѣжъ.

— Охъ, майко, това ако бы да ся сбѣдѣ, азъ незнаѣжъ какъ-магодаря на милосѣрдый Творецъ!

— Имате ли нѣщѣчко да си разговѣйте Радке? Азъ сѣкамъ, вѣсъ сега на да ли ще има ни млѣко, ни мѣсце — отъ нищо нищо.

— Ахъ, майко майко! менѣ ми и не иде на ума що е то разговѣваніе. Какво ти разговѣваніе ма е наело, когато азъ отъ тагы и Божій свѣтъ невиджамъ, отговорила дѣвойката съ въздишаніе.

— Върв сега подирѣ ми, повторила добрата Попадѣйка, азъ щѣ ти дамъ нѣщичко да си посготвите, и бѣлки ще си похапне болната твоя майчица; не ще ли си посрѣбна тя нѣкоѣхъ лѣжничкѣхъ топилишко? . .

— Твърдъ много ви благодаримъ, майко; и тѣй за всичко нѣе сме вамъ обязани.

Другитѣ жени изминаѣли.

Отъ подирѣ идѣли нѣколко мъжѣе, които вървешкомъ си приказвали:

— Погледай Отче святой, говорилъ единъ селенинъ на Священника, който вървялъ наедно, виждѣ каква хубоснѣхъ пролѣтъ ни е проводилъ Богъ!

— Наистена, братѣа, отговорилъ Священникътъ, пролѣтъ вече настана. Менѣ ми е драго когато ся падне Великденъ въ такова врѣмѣа; сега като че ли самата природа тѣлкува смисълътъ и значеніето на тоя празникъ. Дѣйствително, наумете си христіани Божи: не сѣщо ли и нашята Православна вѣрѣхъ, дадена намъ чрѣзъ воскресшия Христа, оживява и подновява чловѣка, както и пролѣтъта подновява природатъ? Чловѣкътъ, до своето искупуваніе отъ грѣха чрѣзъ христоватъ смъртъ и воскресеніе, до приеманіето на спасителватъ вѣрѣхъ — былъ исто мъртавъ и безплоденъ, както що е мъртва и земята когато ся покрива отъ снѣгъ, и както дървесата сѣхъ безплодни въ зимно врѣмѣа; но откакто го е огрѣяла свѣтлината на Христоватъ вѣрѣхъ, съживилъ са и, стопленъ, става плодовитъ, както са съживяватъ всичкитъ растеніѣхъ по земѣтѣхъ и поникнуватъ щомъ са запролѣти.

— Тѣй е отче; блазе томува, който е былъ честитъ да знае читмо, той глѣда на всичко съ други очи, рѣкалъ единъ отъ селенинѣхъ, който придружавали Священникътъ. А нѣе хора като слѣпи, не можемъ да видимъ и щото ся вижда, слушаеме но не разумѣваме добръ, за насъ пролѣтъта си е като пролѣтъ, и повече отъ това нѣе не разбираме нищичко.

— Какъ може! Всѣка вещь у природѣтѣхъ трѣбба да ни служи като една наука, понеже ни дава какво годѣ настроеніе, казалъ пакъ Священникътъ. Ето туй дървце, покрай което нѣе заминуваме — малко ли христіанскы размышленія ни дава? Наумете си, какъ то израсло? Испървомъ то е было едно малко сѣменце, хвърлено тукъ на земѣтѣхъ; това сѣмя изгнило и поникнало, а послѣ израсло цѣло дърво: тѣй сѣщо и чловѣческитъ тѣла, гудены въ земѣтѣхъ, днѣкога ще гниѣтъ въ грѣстѣхъ, но на врѣмѣато си, въ деня на общетъ воскресеніе, трѣбба да встанѣтъ въ другъ по хубавъ видъ, и да образуватъ ново тѣло, съ което ще са съедини дунята.

Священникътъ продължилъ да разказва и върху други разпрѣдѣлѣхъ въ природѣтѣхъ; а най-сѣтнѣхъ склучилъ сказваніето си е

тѣхнытъ поучительны думы върху книжного изученіе:

При все това, мили мои братя Българе, ние чловѣцитѣ ако и можеме да черпимъ отъ природата много полезны за душиѣтъ тѣлото науки, но пакъ истрѣбва да забравиме и това, що казано напрѣдъ дѣто Митю, какво безъ ученіе на книга, чловѣкъ е *като слѣпо и невиди, което са вижда*. . . Колкото за старытъ, които да нечемъ останали *безграмотни*, то е было по иѣкаквы си причины, рито и вые сами знаете; но днесъ е свѣтътъ другояче, и ученитѣ да казватъ, че *тоя свѣтъ е свѣтъ на просвѣщеніето и на чловѣческый прогрѣскъ*. Слѣдователно не е простиено да оставяме дѣцата безъ ученіе, защото Господь ще ни пише грѣхъ и не можемъ са испрогати ни на тоя свѣтъ ни на онзи:

— Но азъ помнѣмъ че старыйтъ нашъ Священникъ отъ село Ковче, Понъ Димо, който до скоро попуваше и у нашето село, дуванше на баща ми: „Свѣтътъ ще потъне отъ ученитѣ“; той казваше още, че *откакто излѣзло сегашнето ученіе, Господь си дигналъ чече берекетя*, обадиѣ са та казалъ единъ младоликъ селенинъ, ройто са и поуемихналъ подъ мустакъ.

— Толкосъ знаятъ горкыйтъ, защото неговото ученіе до тамъ тигало, и той повече неразбиралъ отъ свѣта, отговорилъ священникътъ. На криво разсѣждаѣтъ тые, които казуватъ, какво ушь *христіанството е изложено въ опасностъ отъ свѣрѣменното ученіе*. Тый са чини на иѣкои си неразбрани хора. Но то не е за вѣрваніе, и ученіето никакъ не пречи на вѣрѣтъ ни, а повече иѣмъ заячява и уиѣява. Богъ е сътворилъ чловѣка и далъ му е разумъ и могачество, *щото да може да успѣва у всѣкое добро дѣло*. Но за да са извѣршенствува чловѣкъ и да напрѣва, оставено е на неговъ волиѣмъ; мѣмъ си той да са труди като да може постигна онзи висока цѣль живота си, що му е отрѣдилъ небесныйтъ Творецъ.

— Кой какво ще да дума, азъ вѣрвамъ че науката е свято що и божя дарба, койѣмъ трѣбва да почитаме еднакво съ вѣрѣтъ, за другый селенинъ, който са виждаше като по окопитенъ. Но права тина е, каквото рече отецъ Мирчю, че както всичко друго, тый и селіето са спечелва съ трудъ. Азъ знаѣмъ, но непомнѣмъ хубевъ у иѣмъ книгъ бѣхъ прочелъ, дѣто казва: *Пойди къ нравію и поучиса се трудолюбію*.

— То е казано въ притчитѣ Соломоновы, отговорилъ Священникътъ, а у единъ псаломъ на царя Давида гласи: *небеса повѣдахъ славу Божию; твореніеѣхъ рѣку Его възвѣщаѣтъ теѣ дѣ*.

Разговорътъ нѣмъ трѣбваше да са прѣгасне, защото донли ече онова мѣсто, отаѣто всѣкой отъ разговорѣицитѣ са, цѣль да са иѣмъ кѣмъ своя домъ.

(Продѣлява са)

(Продължение отъ брой 9)

При най невъспитанитѣ народи извѣстно е моралното развитіе, и ся състои въ едната истинска Христіанска вѣра въ учени и трудолюбиви Священници и Учители.

Църквата и школата, сж едно срѣдство, които помагатъ на общото просвѣщеніе, и на общиятъ напредѣкъ.

Науки и свѣтски знанія безъ христіанска мъдрость, сж опасни за дружественныйтъ животъ и за моралното съществуваніе; възпитаніе безъ вѣра, безъ христіанскій мораль, неможе да има никоги добри слѣдствія.

И въ нашиятъ народъ глѣдаме, че отъ день на день ся ражда по-добра воля, и гриженіе за възпитаніето на младитѣ — нъ сички несѣдимъ еднакво: не трѣба само да мислимъ по христіански и да говоримъ, нъ и да работимъ.

Въ нашето врѣме захвана да ся работи вече за възпитаніето и просвѣщеніето; ные са трудимъ и основаваме различни завѣденія, отваряме си читалища, правиме различни дружества и дрг. — И съ сичко това догдѣ ѣж докарахме? — Докарахме до тамъ щото да имаме между народѣтъ си що-годѣ добрѣ възпитани и учены младежи; — нъ на жалость помощта що даваме, за да ускориме вървежа на народното ни просвѣщеніе, е твърдѣ слаба. Послѣ ние нѣмаме още учени Священници и такыва учители, които като живѣятъ между народѣтъ, да можагъ да го поучаватъ; безъ тѣхъ колкото и да напреднемъ, пакъ ѣе можемъ стигна скоро до желаного си.

Нашитѣ ученици младежи лишени отъ христіанско възпитаніе, презиратъ по-простытъ Священници и Учители, съ които много пѣти ся подиграватъ; и съ това наедно презиратъ и сичко, що е свято предъ Бога и предъ хората. Прочее можемъ ся увѣри, че нашитѣ учени младежи, твърдѣ малко ѣе бждатъ полезни за народѣтъ, ако незахванатъ да работятъ заедно съ учены Священници и учители. А на сичко това пѣтятъ може да отвори религіозното домашно възпитаніе, а възпитаніето захваща отъ майката.

По нашитѣ села, а и градица, много е погрѣшно за

дѣто ся проваждатъ въ училище, както мъжкытѣ, тъй и женскытѣ дѣца, само да ся научатъ да четатъ и да пишатъ. А катихетическото поученіе и Христіанската наука съвсемъ слабо са преподава. — Напраздно ще бѣде, сѣкамъ дѣто имаме вече мъжки и женскы училища, ако въ тѣхъ са неучатъ дѣцата науката, що е основа на възпитаніето — *Христіанската наука*. — Каква полза ако научваме дѣцата си въ сичкытѣ свѣтскы науки, а за христіанската наука да нѣматъ нѣто понятіе.

Дължип сме прочее да възпитаваме и двата пола, въ христіанскый духъ; защото Христіанскытѣ дѣла, украшаватъ винаги човѣка най хубаво. — Отъ побожни родители, произлѣзватъ побожни дѣца, и честни граждани, на които остава свѣтътъ.

Дѣлокругътъ на женитѣ е ограниченъ съ природенъ законъ. И този законъ несмѣ споредъ духътъ на врѣмето, да ся разпространява или скъсява; защото човѣкъ е човѣкъ; а жената е жена и за всегда остава жена.

Ако бы женытѣ преминали границитѣ и достойнството на опредѣленіето си, тѣ бы отишли много по надалеко.

На жената е подадено да бѣде любезна съпътница на съпружескыйтъ животъ, да бѣде побожна майка, първа възпитателка на дѣцата си, и това е правыйтъ задаткъ на жената. — А мъжатъ може да ся възпита, и отвѣнъ къщата си далечъ отъ отечеството си; може и между чуждъ народъ да научи различни науки и искусства. Напротивъ пакъ на жената е дадено, въ кръгътъ си да ся възпитава и учи на домашни искусства; защото друго е домашното възпитаніе, а друго чуждото. Споредъ както има всякый човѣкъ особенъ характеръ, тъй и всякый народъ си има своитѣ различни обичай и др. Слѣдователно твърдѣ малко полза може да са чяка отъ оногова, който ся е възпитавалъ между чужды народи и въ чужди училища, дѣто има голѣма разлика отъ нашето вѣроисповѣданіе. — А може иѣкой да запита защо не? — Защото си тамъ изгубва искренностиа къмъ народа; забравя си народнытѣ обичай и ги презира; а най-лошавото че иѣкой си, случва са много пѣти, забравятъ си вѣрата и народностиа, а ако не іж съвсемъ забрави, той

иѣ малоуважава.

Да, отъ такива училища, често ся удостоява нашыятъ народъ, съ такива ученици и уиѣ бѣдущи народни въспитатели, които вмѣсто да принесеть полза, докарватъ голѣма вреда.

Ако желаемъ прочее истинскыйтъ напредѣкъ, ако желаемъ доброто на народътъ си, то трѣба да ся въспитава нашата младежъ и отъ двата пола по христіанскый духъ, а въ училищата ни на първо мѣсто треба да стои Христіанската наука. Освѣнъ това трѣба да ся погрижимъ щото да ся отворятъ рѣдомъ въ отечеството ни и недѣлни училища, колкото е възможно по скоро, които сѣ за нашыйтъ народъ днесъ необходимо нужды, и въ които ще можатъ нашытъ по простичкы младежи, да придобыятъ поне едно малко понятие, върху всякый предмѣтъ. И съ това мислѣмъ че ще бѣде іоще по полезно за народътъ ни; а не да си основаваме читалища и дружества, колкото да ги имаме и само ся хвалимъ съ тѣхъ, а въ дѣло никакъ или твърдѣ малко да отговарятъ на цѣльта си.

въ Руссе 4 Мартъ 1871.

Т. Х. Станчевъ

ЕСТЕСТВЕННО ВЪСПИТАНЬЕ

ЗА ТѢЛЕСНОТО СЪХРАНЕНЬЕ НА ДѢЦАТА.

(Продълженіе отъ брой 8)

ЧЛЕНЪ II-ый

Попеченье за растеньето на дѣцата.

Въ искусственното храняне ся изысква най голѣмо попеченье, и най съвършенна чистота, защото нечистотата има едно ужасно вліеніе върху състоянieto на здравьето за дѣцата.

Отъ 8-14 дни слѣдва ся до 3-тъ мѣс. хранянieto споредъ способътъ що изложихме въ 1-тъ членъ; въ 4-тъ мѣс.

да му се даде 3 части отъ мляко и една частъ отъ вода, отъ тукъ пататъкъ мляко чисто. Освѣнь млякото може се притури писметъ счукавъ и варенъ съ вода, въ която се смѣсва малко кендѣйскій захаръ и соль или ирмикъ, може и топла чьорба отъ криво просо, които сж материн лѣсно за смиляне, и ще могатъ поддържа тѣлото и неговата топлина. Въ начало дава се по-малко, послѣ ся увеличява постепенно дѣлатъ до 10 лажички чай и помежду това врѣме дава се само мляко.

На дѣца благородны, на които безмѣрното употреблѣние на млякото докарва курканье на чървата, болѣние на стомахатъ или които изваждатъ малки частици като бѣлъ-мжжъ, показва че сыренъето на млякото ѣнесмѣлно. Въ този случай ѣ нужно писметытъ да ся сготвятъ съ слаба чьорба отъ глжбъ, пиле или отъ теле. Съ всичко това когато захванатъ да излизатъ жбытъ, трѣба да ся земиятъ предпаванъ въ приготвянъето на храната, защото ако ѣ чьорба отъ месо може да даде мѣсто на какво да ѣ въспалванье. Твърдытъ ястїета могатъ ся да или напрѣдъ или подирь излизанъето на жбытъ. Добръ ѣ, да не ся дава мляко на дѣтето тутакси подирь ражданъето му, защото или млякото на майката не ѣ еще приготвено, или дѣтето нема тутакси нужда отъ едѣние, а най вече има пужда отъ почивка или отъ сънь. Когато му дава да сучи мляко трѣба да ся умые съ топла вода цыцата и ако бжде много пълна да ѣ усмучи майката по-напредъ.

Врѣмето и числото на суканъята прѣзъ денятъ немогатъ да бждатъ изобщо опредѣлены. Нужно ѣ въ първытъ денье да сучи по често защото ѣ ползно, толкось за дѣтето, кое трѣба да расте, колкото и за майката за да ѣ очисти и улѣкчи тѣлото отъ соковетъ, що отиватъ къмъ гърдытъ.

Подирь нѣколко седмицы обаче когато майката ся поправи, тогасъ суканъето на дѣцата захваща редовно, спр. въобще сутрина, послѣ прѣзъ денятъ на сѣкій отъ 8-9 часа и вечерь на 2 или 3 часа, щото по този способъ прѣзъ 2, 3 дена дѣтето ся навывка редовно и снѣ спокойно, ако ся събуди въ това растояние на това врѣме може да му

ся даде веднѣждь само мѣко.

Врѣмето колко трѣба да сучи дѣтето е споредъ тѣлосложеніето му, въобще до 8 мѣсяца или до една годинѣ, случва сѣ нѣкогашъ да отиде и до една година и половина. Около 5-тъ или 6-тъ мѣсяць захващатъ да излизатъ жѣбытъ числомъ 20, които подырѣ падатъ и ся намѣстватъ чрѣзъ други числомъ 28 и по късно (около 20-25 год.) излизатъ и еще 4 (мѣдрецытъ) и ставатъ 32.

Въ врѣмѣто на мѣкопитаніето дойката или майката, необходимо е да сѣ пазятъ да не ядѣтъ солени нѣща, както свинско мѣсо, солено сыреніе и пр. и отъ питіята спиртосаны; нѣ да ядѣтъ тѣлешко мѣсо, кравшко пилешко, бобъ чукундурѣ, барабой, спанакъ и пр. и да пиятъ сладка бера, буліонъ (чорба отъ мѣсо) мѣко, чоколата, кахве, да бѣде майката весела и спокойна, защото естественното състояніе има голѣмо вліяніе врѣхъ качеството на мѣкото.

(ще слѣдва)

Н. Н. Планинскій

САМОУБИЙСТВОТО.

Чловѣче омръзналъ ли ти е животътъ и не щещъ ли вече да живѣешъ? Но искамъ да знаѣшъ ако си започналъ. Какво! Негли си дошълъ на свѣта безъ да направишъ нищо? Не ти ли е отрѣдилъ създателтъ за да направишъ нѣщо у живота си? Ако ли си извършилъ днесъ каквѣ гогѣ работѣ, прѣдъ да са е мръзнало, можешъ да си отпочинешъ малко; но да видишъ що си изработилъ. Каквъ отговоръ си приготвилъ ты за Всевышнійтъ сѣдѣшъ, който ще поиска смѣткъ за твоето врѣмѣ? Злополучие! Покажи ми овзи праведникъ който са хвали, че е проживѣлъ доволно, та да ми обади какъ трѣбва да са относѣ чловѣкъ къмъ живота за да има право да го остави когато ще.

Ты изброявашъ лошевинытъ на чловѣчеството и казувашъ: „Животътъ е една бѣда.“ Но поразгѣдай отблизко какъ отиватъ работытъ и ще наидешъ много добрини, но размѣсены съ лошевины. Слѣдователно можешъ ли каза, че на тоя свѣтъ нѣма нищо добро? . . .

Тсбѣ ти са е додѣялъ животътъ и казвашъ, че той е една бѣда;

но потърпи малко и, рано късно, ты ще кажеш: „животъ е една добрина“ — едно богатство. Ще го кажеш безъ да си наумишь прѣминалото. Тѣй като е бѣди увѣренъ че нищо друго освѣнъ твоята лошава склонность на сърдцето ти е бѣдата. Промени себе си отъ днесъ, и остави са отъ твоитѣ безрѣдни желанія — поправи си живота и незапалай къщѣтъ си, съ мысль да избѣгнешъ gryжѣмѣтъ, що ти е наложена за нарѣжданіето ѳ. Какво бѣва отъ 10, 20, или 50 години животъ за едно разумно сѣщество? — Сѣърбѣта и удоволствіята изминуваѣ като една сѣнка: животѣтъ сѣнашь сѣ изтѣркуля въ едно мигнуваніе на око̀то; животѣтъ не е нищо, но цѣната му зависи отъ употрѣбленіето. Слѣдователно не думай вече какво той е една бѣда; защото отъ тебе зависи да бѣде едно добро — ако и да ти е дотегнало отиѣидѣ и го кажеш бѣда, пакъ недей мисли че ти е простено да си го отиѣмеш самѣ.

Самоубійството е една грозна и срамотна смѣрът; то е една кражба на чловѣческый животъ. — Но защо да живѣиѣ на свѣта? казва самоубіецѣтъ; менѣ ма никой непочита, не сѣмѣ за нищо на свѣта — азъ сѣмѣ единѣ изгубенѣ. . . .

Постой! спри са до тамъ, философе! Ты мѣдрувашъ тѣй, но си излѣганѣ въ мыслѣтъ си. Потърпи и ще намѣришь на всѣкъ крачкъ като за себе си работа да живѣешъ. —

Право ти казвамъ: всѣкои отъ насъ е полезенъ на чловѣчеството, само съ това, че той сѣществува. — Безразсѣдѣе! ако имашъ на сърдце колкото едно просено зѣрно чюство отъ цѣломѣдріе, приближи до мене за да та научиѣ какъ да обычѣашъ живота:

Колчимъ та поблазни мысль да бѣгашъ отъ него, кажи въ себе си: „Да направѣи ѳоще едно добро дѣло, че тогава да умрѣ.“ Слѣдъ това иди та намѣри нѣкого сиромѣха кому̀то спомогни, утѣши нѣкой злочестѣ, отбрани нѣкой озлобенѣ и притѣсенѣ — ако та въспре едно такова разсѣжданіе днесъ, то ще та въспрѣ — утрѣ, въ другый день и всѣкога ще ти е милъ животѣтъ.

(Побѣлгарилъ И. М. Лиловъ)

РАЗЛИЧНЫ НАСТАВЛЕНІЯ

Първата крачка къмъ доброто е да не правишь зло.

Истинското добро са не намира другадѣ освѣнъ въ мирнѣтъ сѣвѣсть.

! Онзи който са наслаждава отъ благодарніето е самыйѣт пеговъ створитель.

Добронезнаецътъ само веднъжъ може да са порадва на благодареніето, а признателныйтъ чловѣкъ винаги бива задоволенъ отъ него.

Слушай непрѣстанно гласа на съвѣстьтъ си, и всичката грижа прѣзъ живота да ти бѣде за да ѿ са повинявашъ съ вѣрность.

Какво ти трѣба за да бѣдешъ честитъ и благополученъ? Добра воля.

Задоволствието струва повече отъ богатството: който е благодаренъ на онова щото е негово, той има всичко; а който са неблагодари, той нѣма нищо.

Най-умразни хора на свѣта сѣ оныя, които си продаватъ съвѣстьтъ. — Прѣдательтъ много пѣти е намразенъ и отъ оныя, които са възползватъ отъ неговото прѣдательство.

Поболѣ сиромашъ и да бѣдешъ честенъ отъ колкото богатъ, а безчестенъ.

Първо си глѣдай работѣтъ, а послѣ удоволствието. — Само съ доброто си поведеніе и работливостъ можешъ да намеришь покровители.

По-добрѣ: *на отъ моето*, отъ колкото: *дай ми отъ твоето*.

Мнозина сѣ които оставатъ глухи на съвѣтитѣ, на опита и на наукѣтъ; но умнитѣ хора глѣдатъ да прѣдварятъ какво да е зло юще въ началото му, а глупавитѣ чыкатъ да са усили и тогава търсятъ средство какъ да избѣгнѣтъ отъ него. Угади ли са че болѣстьта ще та прѣвещи, тычай при лѣкаря, ако искашь да са исцѣришь лесно; защото е безполезно да тычяме за водѣ когато вече кѣщата е изгорѣла: *само скорошното зло са исцѣрѣва лесно*.

Смѣшны и забавны

Единъ селенинъ носѣше на колата си едного Духовника — *Калугерѣ*. Тѣи стигнахъ при нѣкое тынясто мѣсто, прѣзъ дѣто трѣбаше да минатъ, и тамъ колата затѣгнахъ до толкосъ, щото воловетѣ на селенина не можяхъ да изтеглятъ товара. Тогава угриженный

селенинъ слазя отъ колата, разпряга добичетата си и рече на Духовника:

— Дѣдо духовниче!

— Какво е то?

— Знаеш ли, Свѣтлыя ти, гръцкы?

— Знамъ, и защо питашъ?

Защото нашиятъ Попъ прѣзъ денъ си като сказваше едно слово въ черквата, думаше че който знае гръцкы, съ него езикъ може да пътува по цѣлый свѣтъ. Заповѣдай сега долу отъ колата и улови напрѣдъ пята си.

* * * Другий единъ, се пакъ Духовникъ, като пътувалъ пешкомъ, стигналъ до единъ рѣкъ, що была притекла мѣтна, и не смѣялъ да ѝ прѣгази. Тамъ докато са углѣдвалъ, единъ овчеръ, който си пасяше татъкъ стадото, дошелъ при него и го запиталъ, какво обикаля тадѣсь, та неминува рѣкѣтъ?

— Страхъ ма е да не бѣде дълбоко и да са удавижъ нѣкакъ.

— Давашь ли ми малко емфе да та прѣнесжъ на гърба си?

— О, мношко била, току ма прѣнеси, рече Духовникътъ обриваиъ.

Овчерътъ задрѣгналъ крачиолѣтъ си, зема Духовника на крачачъ и нагазилъ рѣкѣтъ. Но щомъ стигналъ насрѣдъ, сирѣлъ са и зелъ да го пита:

— Дѣдо духовниче, я кажи ми кога са рѣжатъ ногтиѣ?

— Когато ти доде на умъ, рекалъ Духовникътъ.

— Стой сега, азъ щѣ та пустижъ въ рѣкѣтъ и да си изрѣжижъ ногтытъ.

* *

Нѣкой си Ученикъ у единъ гостилницѣ поглумилъ другытъ гости съ многото си бжбране, щото неможѣхъ вече да го търпятъ; найсетѣ единъ отъ тѣхъ му рече:

— Добрѣ, твоя милость изприказа всичко каквото можешъ, я прикажи ни сега пакъ каквото неможешъ!

— Немога да си платижъ за обѣда, отговорилъ ученикътъ, защото нѣмамъ пукнатъ.

Тогавѣ оизи гостенинъ извади та заплати и зарадъ него при общий смѣхъ на всичкитъ.

* *

Единъ търговскый сынъ, който былъ нѣидѣ на учение, доде си отъ училището у дома. Веднѣжъ като обѣдаваше съ родителитъ си принесохъ на трапезѣтъ глѣзбы псчени.

— Азъ съ логикѣтъ и математикѣтъ си мога да ви докажижъ че тукъ не сѣ два глѣзби, но сѣ три, рече многоученный сынъ.

— Да чюеме, издумахъ всичкитъ изведнѣжъ.

— Ето — почна сынътъ — това е единъ, това е два — едно и двѣ правятъ три.

— Твърдѣ добрѣ, отговори бащата, защото сполучи да дока-

жешь толкось харно, че тукъ глѣбнѣтъ сѣ три, иска да ги раздѣлиме: Първыйтъ отъ тѣхъ да бѣде за майкѣ ти, второйтъ за менѣ, а пѣкъ третійтъ да остане за тебѣ, въ награда на твоето високо учение.

Майчина любовь.

Майка. „Азъ ти казвамъ, дѣще, че твърдѣ добръ струвашъ дѣто си намислила юще отъ сега да са покалугеришь. То е не само хубаво, но и богоугодно дѣло.“

Дѣщ. Ами, драго мамо, защо ты не си отишла при кадугеркытъ?

Майка. Какъ можешъ да ма пыташь тѣй безумно! Та товь е было само отъ една любовь за тебе. (Р)

ОТГОВОРИ НА УРЕДНИЧЕСТВОТО.

Г-ну Г. Н. въ Свищовѣ. Изгубенитъ броеве ви са дотѣкнѣватъ напълно. Отсега нататѣкъ „Училището“ ще ви са испраща чрѣзъ Г-на П. Поповичъ въ Зимничъ. Но молимъ читалищното настоятелство да прикани нашитъ добри абонаты у града ви за да си платятъ спомоществованіята, и ще ни внесете стойностѣтъ, колкото е възможно по-скоричко.

Г-ну С. И. Попову [се тамъ]. Вашето желаніе ще бѣде исполнено. Написанитъ ви „разкази, по новѣтъ методѣ“ сѣ добръ улучени, и ще ги помѣстѣме нартѣдъ у слѣдѣущитъ броеве на „Училището“.

Г-ну Н. И. Планинскій въ Желѣзникъ. „Училището“ ще ви са ираща отсега редовно. Дано само ны зарадвате и съ други новы спомоществователи отъ града и окрѣжностѣтъ ви. Нашето желаніе не е друго, освѣнъ да са разширява кръга на книжното прочитаніе редомъ въ отечеството ни.

Г-ну Хр. Д-ву въ Пловдивъ. „Училището“ ще сѣществува истинскы не току до годинѣтъ си, но ако рече Господь [и ако искатъ Българетъ] и понатѣкъ. Ако прѣстане да сѣществува джртыйтъ му Уредникъ, имаше кой да го наслѣди — сега нѣма да ви са хвалиме; вие знаете кои сѣ Блѣсковци. Само са понагуркайте да ни съберете 100—200 ирѣнумаранти и небойте са.

ПОДАРКЫ.

Газацъ. Негова милость Г. Евлогій Георгиевъ благоизволява да подари отъ „Училището“, на нѣкои мѣста въ Българско, 5 екземплара, за цѣлъ годинѣ.

Г-нъ Ив. Хр. Маначовъ на брата си Козма Хр. М. у Кененгресъ (Нѣмско).

„ П. И. Софійскій за училищата въ Софійѣ.

„ Д. С. Байновскій за жен. Пансіонъ въ Габрово.

„ А. Шишмановъ за Бѣлг. Сливево (Свищовско).

„ П. Д. Янкудовъ за училището въ Калюферъ.

„ Д. Ганчевъ за селото си Равнѣ въ Правадиско.

„ Гавріилъ Аврамовъ на Св. П. у село (?). . . .